

Nr 276.

Av herrar **Englund** och **Osvald**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkringsrörelse, m. m.*

Det förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. som återfinnes i prop. nr 50 till årets riksdag synes i flera avseenden vara av sådan art, att dess genomförande skulle innebära ett framsteg. I två hänseenden, nämligen i fråga om de med varandra nära sammanhängande spörsmålen om försäkringsföretagens associationsform och om försäkringstagarnas inflytande på bolaget, synes emellertid utredningen icke tillräckligt inträngande och verklighetspräglad, och de på denna utredning grundade förslagen till regler för koncessionsprövningen ha därför knappast fått en tillfredsställande utformning.

Gällande lag räknar med och har gjort åtskillnad i rättsregler mellan tre associationsformer, försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag med garantikapital och ömsesidiga försäkringsbolag utan dylikt garantikapital. Åtminstone inom livförsäkringen ha emellertid riksbolagen inom dessa formellt åtskilda företagstyper till sin ekonomiska natur kommit att bli helt likartade. För aktieägaren i försäkringsaktiebolaget eller för innehavaren av garantikapitalet är avkastningen av aktien eller garantikapitalet alldeles oväsentlig vid sidan av det inflytande över bolagets administration som aktien eller garantikapitalet skänker. Ett motsvarande inflytande har hittills i allmänhet tillkommit skaparna av de ömsesidiga livbolagen utan garantikapital och av dem utsedda efterföljare. Detta inflytande har icke en lika klart utformad rättslig anknytningspunkt som fallet är vid aktiebolaget eller vid ett bolag med garantikapital, men det är delvis fotat på effekten av de rättsregler för försäkringstagares inflytande, som denne haft tillfälle att orientera sig om före försäkringsavtalets ingående och som han, i den mån han godtar detta försäkringsavtal, måste anses ha accepterat.

Den faktiska likhet, som sålunda föreligger mellan de tre associationsformerna, borde, som framhållits i åtminstone något remissyttrande, ha föranlett ett övervägande om möjligheten att också skapa en rättslig sammansmältning av de olika associationsformerna. Med hänsyn till den faktiska likhet i ekonomisk rättsställning, som f. n. föreligger mellan ledningarna i bolag med och bolag utan garantikapital och som i båda fallen i den mån den kan anses tillbörlig får betraktas som ett vederlag för den ledande organisatoriska insatsen inom bolaget, synes vidare en omläggning av rättsreglerna för representationen inom ömsesidiga livbolag utan förlags-

kapital icke böra ske utan motsvarande hänsyn som föredragande statsrådet ansett böra visas garanten i ett bolag med garantikapital.

Det har väckt försäkringsutredningens och föredragande statsrådets uppmärksamhet, att endast ett fåtal av försäkringstagarna i de ömsesidiga riksbolagen hittills visat intresse att delta i bolagsstämmor eller att begagna den möjlighet att utöva inflytande över bolaget, som eljest kunnat tillkomma dem. Utredningen och statsrådet synas betrakta denna frånvaro av intresse såsom en brist, som påkallar ansträngningar i syfte att åstadkomma en ändring. Vi kunna icke obetingat ansluta oss till denna mening. Det kan knappast anses riktigt att tillförbinda dem, som ta en cykelstöldförsäkring för några kronor i ett ömsesidigt försäkringsbolag, att avdela ett så stort intresse för skötseln av detta bolag som blir erforderligt, om de omdömesgillt skola kunna handha uppgiften att medelbart eller omedelbart utöva stort inflytande på utseendet av bolagets ledning. Tankegången ter sig visserligen åtskilligt naturligare när det gäller livförsäkringar, vilka ju avse belopp av helt annan storlek i avseende å både premier och försäkringssumma, men inte heller där framstår den vid närmare undersökning som självklar och det av följande skäl.

Gällande lag har icke ansett sig kunna lita till en dylik av försäkrings-tagarna själva utövad kontroll över bolagsledningens förvaltning. För att skydda försäkringstagarna ger den i stället strama regler om penningplacering, om värdehandlingarnas förvaring under försäkringsinspektionens lås o. s. v., regler som i det nu framlagda förslaget ytterligare vidgats. Med hänsyn till dessa regler förete livbolagen numera endast smärre olikheter mellan bolagen inbördes eller inom det särskilda bolaget från tid till annan i fråga om återbäring och vinst — ofta angivna i abstrusa matematiska formuleringar — vilka återgå på olikheter i företagens storlek, försäkringsbeståndets sammansättning och på smärre olikheter i bolagens penningplacering och förvaltningsorganisation.

Det är mot bakgrunden av detta icke överraskande, att också det övervägande antalet försäkringstagare i de ömsesidiga livförsäkringsbolagen underlåtit att utnyttja det inflytande, som bolagsordningarna tillerkänt dem. Försäkringsutredningen har icke ådagalagt, att denna underlåtenhet har medfört några mera framträdande nackdelar. Utredningens krav på ökat intresse och ökat deltagande från försäkringstagarnas sida synes vara rent principiellt. Utredningen kan inte heller sägas ha givit någon anvisning på några medel, genom vilka en dylik stegring av intresset skulle kunna åstadkommas. Den anordning för ett av de svenska livbolagen, som uppgives ha fått försäkringsinspektionens preliminära godkännande, synes icke fylla ens elementära krav på formen för fattande av demokratiska beslut. Liksom en del tänkbara varianter synes denna valform därför föranleda icke obetydliga kostnader utan egentligt utbyte.

I den mån nuvarande förhållanden i avseende å representationen av försäkringstagarna kunna anses påkalla ändring — med hänsyn till den omfattande kontroll i annan ordning, som samhället redan utövar och därest förslaget i övrigt realiserats ytterligare kommer att utöva, kan det icke anses uppenbart, att en sådan ändring verkligen är påkallad — torde denna ändring sålunda icke böra få formen av en artificiell utökning av delägarnas röstning. Andra former, som icke i samma grad äro ägnade att utlösa invändningar, synas också tillgängliga. Svensk rätt saknar för övrigt icke exempel på associationsformer, som liksom de ömsesidiga livbolagen äro inrättade till förmån för breda folklager och vilka lika litet som dessa ge utrymme för enskild profit, men som det oaktat funnit sig böra tillgodose kundkretsens intressen i annan form än genom en vidsträckt röstning inom denna kundkrets.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen måtte finna sig icke böra för närvarande förorda särskilda koncessionsregler rörande associationsform och former för försäkringstagares inflytande i riksförsäkringsbolag,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att frågan om associationsform och representation för försäkringstagarna i riksförsäkringsbolag måtte göras till föremål för ny utredning.

Stockholm den 12 mars 1948.

Erik Englund.

Hugo Oswald.
